

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht no. 2 - 1970

(Tijdvak 1-2-1970 t/m 28-2-1970)

I N H O U D

No. 989.874

Blz.

I. Het Extremisme in Nederland

De relaties met de internationale communistische beweging	1
Buitenlandse communistische belangstelling voor het CPN-congres	3
De politieke koers van de CPN	3
Congres en Verkiezingen	5
Het congres en de sociaal-economische verhoudingen	8
Veranderingen in het partijbestuur en de samenstelling van het nieuwe dagelijkse bestuur	10
Herdenking Februari-staking 1941	10
Petitie tegen anti-stakingswet gestart	11
CPN-agitatie onder arbeiders, werkzaam in de Sociale Werkvoorzieningsregeling	12
Rechts-extremisme	13

II. Ontwikkelingen in de internationale communistische beweging

Beknopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in de communistische beweging in de laatste weken	14
---	----

HET EXTREMISME IN NEDERLAND

Het 23ste CPN-congres

De relaties met de internationale communistische beweging

Het 23ste CPN-congres, dat van 6 tot 8 februari in Amsterdam werd gehouden, heeft een bevestiging te zien gegeven van een beleid, dat sinds enige tijd gericht is op grotere participatie in de internationale communistische beweging en op een toenadering tot Moskou. Voorzitter HOEKSTRA noemde de Sowjet-Unie "de belangrijkste socialistische staat en de voornaamste garantie tegen een atoomoorlog". Hij benadrukte dat de CPN vóór samenwerking is met alle communistische partijen "in de akties tegen het imperialisme, voor vrede en veiligheid". Bilaterale contacten "zonder inmenging in elkaars aangelegenheden", achtte hij daartoe van grote betekenis.

Kenmerkend voor de verbeterde verhouding met Moskou was de wijze waarop de CPN-voorzitter de kwestie-Tsjechoslowakije behandelde. Hij begon met te stellen dat deze gebeurtenissen "duidelijk een aangelegenheid binnen het kamp van de Europese socialistische landen en de communistische partijen uit die landen" waren. Vervolgens oordeelde hij het spijtig dat de CPN "geen objectief oordeel" kon vormen over deze problemen "omdat tot nu toe noch de Tsjechoslowaakse CP noch de CPSU een duidelijke verantwoording hebben afgelegd". Tenslotte uitte hij weliswaar een verwijt, maar dat ging geheel voorbij aan de essentie van het gebeuren.

"Er is in geen enkel opzicht rekening gehouden met de indruk die het ingrijpen moest maken op de werkende massa's in de kapitalistische landen."

Deze benadering staat wel in markante tegenstelling tot de zeer scherpe veroordeling die de CPN uitsprak in een manifest, kort na de inval in Tsjechoslowakije op 21 augustus 1968:

"Het optreden van de huidige leiding van de Sowjet-Unie en haar medestanders is de meest schandelijke inbreuk op de principes van het leninisme die tot nu toe is gepleegd."

De 70-jarige grijze eminentie van de CPN, P. de GROOT - die met een referaat over "het Leninisme en de hedendaagse tijd" opnieuw het politiek toneel betrad - sprak zich in goedkeurende en optimistische zin uit over de verhoudingen in de internationale communistische beweging. Hij grondde zijn visie op enkele z.i. positieve ontwikkelingen in de Sowjet-Unie, zoals een herwaardering van STALIN. Na dit

geconstateerd te hebben, wijdde de heer De GROOT zelf waarderende woorden aan de persoon en het beleid van deze Russische leider:

"STALINS politiek was socialisme in de praktijk, niet foutloos, niet ideaal, geen model voor de gehele wereld. Maar ze was de enig mogelijke in de gegeven omstandigheden in Rusland, in het gegeven tijdperk na de eerste wereldoorlog en tijdens de tweede wereldoorlog."

CHROESTSJOW's destalinisatie (in 1956) was volgens hem niets anders dan een "demagogisch misbruik" van beleidsfouten van STALIN teneinde een revisionistische herziening van het Leninisme door te voeren. Hierdoor werd de communistische beweging gedesorienteerd, hetgeen in Nederland resulteerde in verkiezingsnederlagen voor de CPN (!). Wij moeten alles doen, aldus de heer De GROOT, om de misleidende, tienduizenden vroegere aanhangers terug te winnen.

Een ander positief feit achtte de bejaarde CPN-leider, "het initiatief van de Sowjet-regering en de CPSU" om de betrekkingen met de Chinese communisten te verbeteren. Hij merkte hierbij op, dat dit nog geen ideologische verzoening behoefde te betekenen. Wel diende men, in tegenstelling tot de scherpe bestrijding van het revisionisme ("de invloed van de klassevijand in onze rijen"), het dogmatisme en ultra-linkse stromingen (de "afwijkingen" van de Chinese communisten) met begrip te benaderen als "uitingen van onrijpheid, van revolutionair ongeduld", beleden door "kameraden", die een verkeerd inzicht hebben."

Ook het politiek-testament van de overleden Noordvietnamese leider HO TSJI MINH (waarin "met grote autoriteit" een "dringend beroep op het plichtsgevoel en het realiteitsbesef" van de communistische leiders is gedaan om te streven naar eenheid) werd door hem gezien als een bijdrage van grote importantie tot een verbetering van de betrekkingen tussen de communistische partijen. De heer De GROOT eindigde zijn rede met de uitspraak dat de CPN haar bijdrage zal leveren aan het herstel van de eenheid, weliswaar op de grondslag van autonomie, maar zonder provincialisme (!). Op zijn woorden volgde een ovationeel applaus. Alom was opluchting over de koers van toenadering tot Moskou en de doorbreking van het STALIN-taboe. Voorzitter HOEKSTRA noemde het referaat van De GROOT "het Hoogtepunt van het congres en een zeer belangrijke en grote bijdrage voor het werk van het nieuwe partijbestuur en voor de hele partij".

Buitenlandse communistische belangstelling voor het CPN-congres

Op het CPN-congres waren geen afgevaardigden aanwezig van andere communistische partijen. Er kan echter worden aangenomen dat deze ook niet waren uitgenodigd door de CPN-leiding. Wel woonden twee Russische persvertegenwoordigers het congres bij, n.l. KO (persbureau TASS) en WO (persbureau NOWOSTY).

De Sowjet-Russische CP stuurde een begroetingsboodschap, evenals de Roemeense CP, de Israëlische CP (MAKI) en de Noordvietnamese CP.

De Russische boodschap bevatte een "groet" aan het CPN-congres en de vaststelling dat er "gedurende tientallen jaren tussen onze partijen vriendschappelijke betrekkingen hebben bestaan". Voorts een opwekking de eenheid van de internationale communistische beweging te versterken.

De Roemeense boodschap was hartelijker gesteld en gewaagde o.m. van "kameraadschappelijke betrekkingen die bestaan tussen de Roemeense CP en de CPN".

Vermelding verdient in dit verband, dat de CPSU aan het congres van de Franse CP (dat eveneens begin februari j.l. bijeen kwam) een telegram zond, waarin "hartelijke groeten" aan het adres van de "zusterpartij" werden uitgesproken. Dit verschil in terminologie duidt aan, dat de CPN door de Russen - ondanks de politiek van toenadering tot Moskou - nog niet ten volle beschouwd wordt als loyaal medestander. Ook in de berichtgeving van de "Prawda" kwam dit tot uitdrukking. Het Russische partijdagblad vermeldde slechts op 6 februari j.l. de tekst van de CPSU-begroetingsboodschap en op 10 februari een summiere nabeschouwing van het congres.

De politieke koers van de CPN

Centraal plaatste voorzitter HOEKSTRA in zijn congresrede "het gevaar van een rechtse concentratie" (Christen-Democratische Unie). Een dergelijke politieke concentratie zal z.i. leiden tot "een verdere aantasting van het levenspeil en de democratische rechten" (b.v. het kiesrecht) en uiteindelijk tot fascisme. Daartegenover bepleitte hij als alternatief de vorming van een "linkse concentratie" (bestaande uit "communisten, socialisten, vakverenigingsleden en progressieve gelovigen"), die zal moeten werken naar het perspectief van een "regering van de arbeidersbeweging op brede, progressieve grondslag".

Een dergelijke linkse eenheid wilde hij echter niet tot stand brengen door overleg met andere politieke partijen, maar door samenwerking met "klassebewuste sociaal-democraten" in loonacties (zoals b.v. in de Groningse strokartonindustrie) en met "klassebewuste studenten" in acties voor "democratisering van het onderwijs" (zoals b.v. de bezetting van de Beverwijkse pedagogische academie). Grote mogelijkheden voor "eenheid van aktie" zag de heer HOEKSTRA voorts in een grootscheepse agitatie tegen de "loonwet-ROOLVINK" en de "anti-stakingswet" (ontwerp-wet ter regeling van het stakingsrecht).

Ere-partijbestuurder P. de GROOT ontvouwde een bredere conceptie. Hij stelde dat het kapitalisme geen definitieve nederlaag zal lijden, zolang het zich in de Westeuropese staten, die economisch en militair geïntegreerd zijn in EEG en NAVO, kan handhaven. (Deze visie staat tegenover die van b.v. de Chinese communisten die het zwaartepunt van de strijd tegen het kapitalisme in de derde wereld leggen.) Het kapitalisme zal zich echter - naar de opvattingen van De GROOT - niet in de Westeuropese staten kunnen handhaven indien NAVO en EEG ontbonden zullen worden. De strijd tegen NAVO en EEG is z.i. dus van essentiële betekenis, waarbij hij reeds een beslissende stap gedaan acht "als tenminste één kapitalistisch land in Westeuropa zich vrij zou maken van EEG en NAVO - en gelijktijdig het anti-imperialistisch proces in de meeste andere landen zover gevorderd is, dat buitenlandse interventie kan worden gestuit".

Een dergelijk perspectief zag hij in het bijzonder m.b.t. de kleinere Westeuropese staten, waar de strijd tegen NAVO en EEG het karakter heeft van een "strijd voor nationale zelfstandigheid", vergelijkbaar met de "bevrijdingsstrijd" van het "vietnamese volk" tegen de "Amerikaanse overheersing". (Op voorstel van de heer De GROOT stuurde het congres dan ook een uitvoerige solidariteitsboodschap aan de Noordvietnamese CP.) Om in Nederland (één van die kleinere Westeuropese staten !) deze "strijd voor nationale zelfstandigheid" tegen NAVO en EEG met succes te volbrengen, dient er een "anti-monopolistische coalitie" tot stand te komen, met de CPN "als bewuste kern". De heer De GROOT oordeelde hiertoe "de grootst mogelijke elasticiteit" noodzakelijk, "zonder rancune tegen vroegere tegenstanders, bereid om toe te geven op bijkomstigheden en gevoeligheden" (!). Een reëel aktiepunt waaromheen zo'n coalitie tot stand zou kunnen worden gebracht, dacht hij te zien in de kwestie van de medezeggenschap voor de werknemers in de bedrijven. Z.i. dient er een "revolutionaire inhoud" aan de medezeggenschap te worden gegeven, waardoor deze als "springplank" zal kunnen fungeren naar "overname van de bedrijven door de politieke macht van de werkers".

Congres en Verkiezingen

Het voornaamste aandeel aan het onderwerp verkiezingen werd op het recent gehouden CPN-congres geleverd door het Tweede Kamerlid BAKKER. Deze waarschuwde de partijleden voor de al te optimistische toon, welke hij meende te hebben beluisterd in de bijdragen van andere discussianten. Het merendeel der afgevaardigden meende namelijk, als resultaat van de talrijke acties die de laatste tijd met medewerking van de CPN zijn gevoerd, bij de komende verkiezingen op een aanzienlijke stemmenwinst te mogen rekenen. Het lid van de Provinciale Staten van Groningen H. NI , sprak op de districtsconferentie aldaar zelfs van een verdubbeling van het aantal zetels in Groningen. Een dergelijk optimisme meende het partijbestuur, bij monde van de heer BAKKER, een beetje te moeten temperen. Deze waarschuwde voor de opvatting, dat een beweging op zichzelf de mensen tot de partij zou brengen; "zo'n partij is de CPN niet". Naar zijn mening zijn er drie methoden, waarop mensen, die in beweging zijn, tot de partij gebracht kunnen worden:

- door acties, zoals die in Oost-Groningen zijn gehouden;
- door de persoonlijke overtuiging;
- via de weg van de openbare vergadering.

Het grootste belang van de verkiezingen - zo zei hij verder - is voor de CPN niet in de eerste plaats gelegen in de toename van het aantal zetels, dat behaald wordt, of het grotere politieke gewicht, dat in de schaal gelegd kan worden; dat is weliswaar uiterst belangrijk, maar de betekenis daarvan blijft beperkt binnen de grenzen van de kapitalistische maatschappij. De groei in stemmental heeft voor alles een mentale betekenis: "ze wekt angst bij de bourgeoisie en ze wekt inspiratie bij de mensen, die opstandig zijn".

De verkiezingen, die nu voor de deur staan, achtte de heer BAKKER speciaal belangrijk, omdat het hierbij mede gaat om de verdediging van "de burgerlijke democratie als zodanig". De afschaffing van de opkomstplicht vormt in dit verband volgens de discussiegrondslag "een inleiding op verdergaande aantasting van de bestaande democratische rechten"; een aantasting, die bestaan zal in een verhoging van de kiesdrempel, invoering van het districtenstelsel en tenslotte de tot standkoming van een twee-partijensysteem.

Ook in de Tweede Kamer verzette de CPN zich heftig tegen "de zeer intensieve pogingen van de laatste jaren om de grondwet

en de kieswet om te ploegen". Bij monde van de heer BAKKER wezen de communisten nadrukkelijk de suggestie van de hand, dat de CPN bevreesd zou zijn bij (een inmiddels definitief geworden) afschaffing van de opkomstplicht, een groot aantal zwevende kiezers te zullen verliezen.

Ook bij de CPN, aldus het Kamerlid, bestaat geen sympathie voor het dwangelement dat op het ogenblik nog in de kieswet zit, maar wij menen toch het wetsontwerp, dat ons op zichzelf bepaald geen electoraal nadeel zou brengen, te moeten bestrijden, omdat het niet losgezien kan worden van de voorgenomen wijzigingen van de kieswet. De CPN zegt er bij de bepaling van haar standpunt van uit te gaan, dat het bestaan van de opkomstplicht haar rechtvaardiging vindt in het feit, dat deze - in combinatie met evenredige vertegenwoordiging - garandeert dat elke Nederlander vertegenwoordigd is; om die reden kunnen opkomstplicht en evenredige vertegenwoordiging niet los van elkaar bezien worden.

Dat de CPN zich in de Kamer opwerpt als verdedigster van de parlementaire democratie behoeft, wanneer men haar in de discussiegrondslag neergelegde opvattingen dienaangaande in aanmerking neemt, geen bevreemding te wekken:

"De Communistische Partij ziet de parlementaire democratie en het bestaande kiesstelsel van evenredige vertegenwoordiging als een verworvenheid van de arbeidersbeweging. Zij bieden binnen het kapitalistische systeem de gunstigste omstandigheden voor de organisatie van de arbeidersklasse, voor de strijd voor de belangen van de werkers en voor de uitbreiding van de democratie."

De opvatting inzake het ontbreken van de zogenaamde zwevende kiezers bij de CPN, die door Kamerlid BAKKER in het parlement en door erelid De GROOT op het partijcongres ("De stemmen op de CPN zijn bijna als ledentallen te beschouwen") naar voren gebracht werd, vindt bevestiging in een in 1967 door de Vrije Universiteit gehouden enquête m.b.t. "De Nederlandse Kiezer". De uitwerking van dit onderzoek door het sociaal-wetenschappelijk instituut van de V.U. bracht, voor wat betreft de CPN aan het licht, dat bij afschaffing van de opkomstplicht 92% van de CPN-aanhangers ter stembus zal gaan; een percentage, dat ruimschoots ligt boven het gemiddelde, dat berekend werd op 82.

Voor de aanstaande verkiezingen voor de Provinciale Staten, die volgens partijbestuurder G. MA op een openbare verkiezingsbijeenkomst in Amsterdam "in feite een uitspraak zullen opleveren over de regering", ontplooit de CPN velerlei activiteit. Regelmatig

worden op vele plaatsen in het land verkiezingsbijeenkomsten belegd. Om zo groot mogelijke groepen van de bevolking te bereiken worden in een aantal steden geluidswagens ingezet; van "De Waarheid" is een speciale verkiezingsuitgave gedrukt in een oplage van 900.000 exemplaren, bestemd voor huis-aan-huis verspreiding; het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) heeft in het kader van de verkiezingen een "Actie-krant van de werkende jongeren" het licht doen zien. In pamfletten richt de CPN zich tot specifieke groepen in de samenleving "onder welke enige beweging gaande is", om op die wijze, vanaf de basis, te komen tot "eenheid van alle linkse krachten tegen de regering De JONG".

Omdat de CPN de verkiezingen voor de Provinciale Staten voornamelijk beschouwt als een graadmeter voor de huidige regeringspolitiek, heeft zij haar verkiezingsprogram samengesteld uit een aantal eisen, die voor het gehele land opgeld doen, aan welke eisen de verschillende districten hun specifieke provinciale punten kunnen toevoegen. De eisen, die in dit verkiezingsprogram worden gesteld, zijn gematigder geformuleerd dan men van een extremistische partij wel zou verwachten. Zo eist de CPN, dat geen uitvoering gegeven zal worden aan EEG-voorschriften die in strijd zijn met de Nederlandse belangen; "Weg met de EEG" zou, vroegere uitlatingen in aanmerking nemende, meer in de lijn gelegen hebben. De CPN vindt verder dat geen steun verleend moet worden aan het "Griekse kolonelsregiem" en aan het "Indonesische generaalsbewind"; over steunverlening aan verzetsbewegingen in die landen wordt in het geheel niet gesproken. De CPN doet kennelijk haar best aantrekkelijk te zijn voor grote groepen kiezers, door haar doelstellingen te verpakken in betrekkelijk gematigd geformuleerde verkiezingsleuzen.

In enkele dagbladen is de vraag aan de orde geweest of CPN-wethouder en lijststaanvoerder H. VERHEIJ wellicht, na zijn eventuele verkiezing tot lid van de Provinciale Staten, van het wethouderschap zou afzien. In een interview met "Trouw" gaf de heer VERHEIJ te kennen het wethouderschap geenszins onverenigbaar te achten met het lidmaatschap van de Provinciale Staten; hij zag zelfs voordelen, omdat een wethouder, als bestuurder, het inzicht van de fractie in de Provinciale Staten zou kunnen verdiepen.

Het congres en de sociaal-economische verhoudingen

Hoewel het 23ste CPN-partijcongres niet in het teken van het bedrijfswerk stond, nam dit onderwerp - vooral in de discussies - wel een belangrijke plaats in. De belangrijkste discussie-bijdragen op dit punt werden geleverd door het Groningse CPN-Statenlid F.MEIS en door het bestuurslid van de communistische ABWB (Algemene Bond van Werkers in de Bouwnijverheid) R.JA. Laatstgenoemde stelde, dat de gevoerde acties tegen bedrijfssluitingen en vóór betere loon- en arbeidsvoorwaarden steeds sterkere vormen aannemen. Vooral "in de bouw" leidde dit tot gunstige resultaten, aldus de heer JA, die verder opmerkte, dat de acties van de bouwvakarbeiders te Amsterdam "niet langer een zaak van bouwvakcomité's en schildercomité's is, "maar een eensgezind optreden van vakbondslieden, kaders en be- "stuurders".

Na herinnerd te hebben aan de acties bij Verblifa, in de Strokartonbedrijven en bij Werkspoor en Honig, wees hij op de kortstondige bezetting van de fabriek van N.V. Indeco-Croignet te Zaandam "op het "moment dat de bouwpatroons bij elkaar waren om te besluiten niet "aan de eisen van de bouwvakarbeiders tegemoet te komen". Een actie die z.i. grote angst inboezemde bij de ondernemers, maar ook in re- geringskringen en "bij rechtse vakbondsleiders".

Verder stelde de heer JA dat de bouwvakarbeiders zich weer opmaken voor de strijd voor een verdergaande loonsverhoging boven de 5½ procent, die in de laatste CAO is vastgelegd. Tevens wekte hij op tot een "zeer felle strijd tegen de loondictatuur van "ROOLWINK en de anti-stakingswet van POLAK". Hij uitte ernstige kri- tiek op de verantwoordelijke CPN-kaderleden elders in het land, die nagelaten hebben het Amsterdamse CPN-initiatief voor een groot- scheepse landelijke actie tegen de "anti-stakingswet" over te nemen en te stimuleren in de eigen afdelingen.

De heer MEIS sprak in zijn discussie-bijdrage over de rol van de CPN in de loonstrijd, waarbij hij centraal stelde, dat hij er trots op was de opdrachten van het CPN-partijbestuur te hebben mogen uitvoeren. Nadat hij een analyse had gegeven van de bedrijfssituatie in Oost-Groningen, verklaarde hij dat de partij met de vorming van actiecomité's in de eerste plaats zich had gericht op het tot stand brengen van een samenwerking tussen communisten en "links socialis- ten". Na het in de openbaarheid treden van de actiecomité's hadden georganiseerde christelijke en katholieke arbeiders zich bij de actie aangesloten. Een vooruitgang noemde hij het, dat door de

acties de arbeiders meer betrokken worden bij het samenstellen van het CAO-eisenpakket. Hij noemde daarom de actiecomité's in de fabrieken en de arbeiderscommissies in de bouwvakken van de grootste betekenis voor de loon- en arbeidsvoorwaarden. Deze organen zijn in staat, zo meende hij, zelfstandig eisen te stellen en "daarom zijn ze nodig als stok achter de deur tegenover onwillige directies en wankelmoedige vakbondsbestuurders".

Ook met het oog op de komende verkiezingen wekte hij op tot verscherping van de loonstrijd: "Wij zullen alles op alles moeten zetten om met een forse verkiezingsoverwinning uit de bus te komen".

Veranderingen in het partijbestuur en de samenstelling van het
nieuwe dagelijkse bestuur

Op het 23ste CPN-congres werden van het 33 leden tellende partijbestuur vier leden niet herkozen. S. GR en J. ST werden niet herkozen om redenen van gezondheid; J. de B, plaatsvervangend partijbestuurder, had weinig tijd beschikbaar wegens zijn functie bij het partijdagblad; J. van E kwam voor herverkiezing niet in aanmerking vanwege zijn laakbare houding ten opzichte van het partijbestuur. In hun plaats en in de vacature ontstaan door het overlijden van H. van HO, werden tot partijbestuurder gekozen:

H. KO uit Zutphen;

W. HE uit Tilburg;

K. JA uit Rotterdam;

J. VI uit Den Haag (gekozen tot plaatsvervangend lid);

L. BO uit Rotterdam (promoveerde van plaatsvervangend lid naar volledig partijbestuurder).

De gemiddelde leeftijd van het partijbestuur daalde van 47 naar 46 jaar.

Het nieuwe partijbestuur kwam op 23 februari 1970 bijeen en stelde het dagelijkse bestuur als volgt samen:

H.J. HOEKSTRA (voorzitter)

M. BAKKER

J. (Jaap) WOLFF

J.F. (Joop) WOLFF

R.J. WA (organisatie-secretaris)

F. MEIS (bedrijfswerk)

W.J.A. NII (bedrijfswerk)

J.F. IJ

C.A. IJ

Vergelijking met het vorige dagelijkse bestuur geeft slechts één wijziging te zien: A. van T werd vervangen door F. MEIS.

Herdenking Februari-staking 1941

Op 25 februari herdacht Amsterdam wederom de staking tegen de Duitse bezetter in februari 1941. Op 16 februari 1970 verschenen in "De Waarheid", onafhankelijk van elkaar, twee oproepen aan de Amster-

damse bevolking; één was een officiële publicatie van het college van B. & W., die ook in andere dagbladen verscheen, de ander was afkomstig van het Comité Herdenking Februari-staking 1941. Het comité (totaal ongeveer dertig personen) bestond - zoals ieder jaar - uit een kleine CPN-kern en een groter aantal sympathisanten, welke door de verscheidenheid van hun maatschappelijke positie grote groepen van de bevolking in beweging moeten kunnen brengen. Beide publicaties roepen op tot het houden van een défilé langs het beeld "De Dokwerker" op het Jonas Daniël Meijerplein.

Op instigatie van het Herdenkingscomité zijn ter voorbereiding van het défilé in de loop van januari en februari in vele buurten en bedrijven, in- en buiten Amsterdam, voorbereidingscomité's opgericht.

In "De Waarheid" werd de voorbereiding van de herdenking begeleid door een aantal artikelen, waarin ooggetuigen van de staking aan het woord gelaten werden. Een hoofd-redactioneel commentaar noemde de staking "een voorbeeld, dat nog steeds inspireert tot strijd"; "een appèl om nu te handelen en actief op te treden in de geest van de Februari-staking, die er op is gericht oorlog en onderdrukking voor goed uit te bannen".

Als concrete zaken, waartegen in deze geest van de Februari-staking zou moeten worden opgetreden, werden in een door het herdenkingscomité verspreid manifest genoemd: het herlevende fascisme in Duitsland en de oorlog in het Midden-Oosten. Ten aanzien van de oorlog in Vietnam was in het manifest gesteld dat deze beëindigd zou moeten worden door snellere terugtrekking van de Amerikaanse troepen.

De eigenlijke herdenking voltrok zich in een sfeer van eensgezindheid; dit in tegenstelling tot andere jaren, toen zich een duidelijk onderscheid manifesteerde tussen de "officiële" herdenking door B. & W. en het door de CPN, "de partij van de Februari-staking", geïnspireerde gedeelte. "Het Vrije Volk" en "De Waarheid" maakten in hun verslag van het défilé melding van een grote deelname, zowel van individuele personen, waaronder vele jongeren, als van vertegenwoordigers van politieke partijen, verenigingen en bedrijven.

"Petitie tegen anti-stakingswet gestart"

Onder de hierboven vermelde kop bracht het communistische dagblad "De Waarheid" op 18 februari j.l. het bericht, dat een petitionnementsactie was gestart door de bouwvakarbeiders te Amsterdam. Deze

actie, die gezien moet worden als een direct uitvloeisel van de door ABWB-bestuurder JA geuite kritiek tijdens het 23ste CPN-partijcongres, heeft tot doel handtekeningen te verzamelen tegen het wetsontwerp "Wettelijke Regeling van de Werkstaking".

De verzamelde handtekeningen zullen, aldus het communistische dagblad, via het "landelijk comité tegen de wettelijke regeling op de werkstaking" aan de Tweede Kamer van de Staten-Generaal worden aangeboden.

Reeds op 26 juni 1969 werd door het dagblad "De Waarheid" melding gemaakt van de oprichting van een voorlopige commissie, die voorlichting zou geven over "de ware inhoud van het wetsontwerp" en zou oproepen "alle geëigende middelen aan te wenden, die kunnen leiden tot intrekking van het wetsontwerp". De heer J. JAN, politiek-instructeur van het CPN-district Amsterdam, werd benoemd tot secretaris-penningmeester; het communistische Noordhollandse Statenlid mr M.D.PRI en de (aan het communistische "Centrum voor vakbondseenheid en klassenstrijd" verbonden) heer C.M. van D werden aangewezen als rechtskundige adviseurs van de commissie.

De opdracht van het CPN-partijbestuur, een "breed comité" te formeren, bleek voor de commissie slechts ten dele uitvoerbaar. Alleen in het Amsterdamse district bleken enkele leden van de erkende vakbonden bereid zich achter de actie te stellen. Mede doordat in vrijwel alle districten door CPN-kaderleden nagelaten werd aan de - voor de maand september j.l. geplande - handtekeningenactie te werken, is van de opzet van de CPN-leiding niets terecht gekomen.

Uit de tekst van de "oproep van de bouwvakkers" blijkt, dat het hernieuwde initiatief voor een handtekeningenactie uitgaat van de communistische Algemene Bond van Werkers in het Bouwbedrijf (ABWB) en dat opnieuw slechts enkele leden van de erkende vakbonden zich achter de actie gesteld hebben. Verwacht mag worden, dat thans - na de kritiek op het 23ste CPN-partijcongres en met de verkiezingen in het vooruitzicht - getracht zal worden de actie meer landelijk gericht te doen zijn.

CPN-agitatie onder arbeiders, werkzaam in de Sociale Werkvoorzieningsregeling

"De lage lonen, de lange werktijden, de werkclassificatie en de pogingen de prestaties van de WSW-ers steeds verder

op te voeren, zullen in de komende tijd punt van actie uit gaan maken.

Daarbij is wel duidelijk, dat dit geen strijd op zich is, maar een deel van de steeds meer mensen en groepen omvattende strijd tegen de rechtse politiek van de regering-De Jong, waarin de belangen van de monopolies domineren."

"In vele WSW-werkplaatsen in ons land zijn de laatste tijd actiecomité's opgericht, die leiding geven aan de acties en de eenheid in de praktijk tot stand brengen."

Deze citaten uit "WSW-geluiden", bedrijfskrant voor het WSW-personeel te Den Haag, kenmerken de CPN-agitatie in vele werkplaatsen en buiten-objecten, waarin arbeiders geplaatst zijn, die ressorteren onder de rijks- en gemeentelijke sociale werkvoorzieningen of aanvullende werken. In het bijzonder in de noordelijke provincies, Limburg en Twente ontwikkelt de CPN grote activiteit en tracht - niet zonder succes - met manifesten en bedrijfskranten de stemming onder de arbeiders te beïnvloeden en te komen tot vorming van actiecomité's in de WSW-inrichtingen.

Duidelijk is reeds, dat getracht wordt (na de gewestelijke demonstraties op 7 maart te Groningen en op 14 maart in Heerlen) tot een landelijke demonstratie te komen. Ongetwijfeld zal de CPN-leiding trachten deze - kort voor de op 3 juni a.s. te houden gemeenteraadsverkiezingen geplande - demonstratie doorgang te doen vinden, omdat zij ook hiervan stembuswinst verwacht.

Rechts-extremisme

Op 3 maart j.l. is te Amsterdam een Aktiegroep "Vlaanderen" opgericht. De groep propageert - blijkens een stencil dat ze heeft uitgegeven - de zgn. "Heel Nederland" gedachte, onder meer inhoudend, dat na vernietiging van de staat België het gehele Nederlandse taalgebied in federatief verband een staatkundige eenheid moet gaan vormen. De groep voelt zich dan ook solidair met de Vlamingen in hun strijd voor "vrijheid en zelfstandigheid".

De door de Aktiegroep "Vlaanderen" gepropageerde ideeën lijken sterk op die van "Were Di". Sympathisanten worden voor aanmelding trouwens naar "Were Di"-adressen verwezen.

ONTWIKKELINGEN IN DE INTERNATIONALE COMMUNISTISCHE BEWEGING

Het Sino-Sowjetoverleg is in de eerstetwee maanden van 1970 volgen betrouwbare mededelingen nog verder in het slop geraakt. De Sowjet-russische houding in het conflict verraadt een zekere ambivalentie, die het vermoeden wettigt dat het Kremlin in zijn China-politiek op twee gedachten hinkt. Enerzijds zijn er aanwijzingen dat (althans een bepaalde groep in) Moskou nog steeds een snelle militaire actie tegen China overweegt, anderzijds zijn er berichten die er veeleer op duiden dat de Sowjetleiders een oplossing door geduldige, zonodig langdurige onderhandelingen prefereren.

In de eerste categorie past een artikel in de London Evening News van 11 februari van de hand van Sowjetjournalist en KGB-medewerker Viktor LO , waarin de retorische vraag werd gesteld: "Hoelang kan de Sowjetdelegatie in Peking doorgaan met theedrinken als de anti-Sowjetatmosfeer en de spanning aan de grenzen blijft toenemen?" LO suggereerde dat de belangrijkste delegatieleden, onder wie KO , wel eens spoedig kunnen worden teruggetrokken om het overleg pro forma te laten voortzetten door ondergeschikte figuren. De bijklank van een ultimatum klonk ook door in het verwijt van TASS op 17 februari, dat de Chinezen regelrecht naar een oorlog toewerken met hun grootscheepse bevoorrading en intrekking van alle verloven.

Daarentegen zou een voorkeur in Moskou voor een niet-gewelddadige oplossing zijn af te lezen uit de bewering van een volgens AP goed geïnformeerd Sowjetfunctionaris, als zou een ideologische verzoening - desnoods na langdurige besprekingen - in het Kremlin nog altijd prioriteit genieten, met dien verstande, dat Peking zich dan wel in hoofdlijnen dient te bekeren tot het Sowjetstandpunt. Voor "afzien van geweld" pleitte ook een Pravda-artikel van 15 februari van de hand van de China-deskundige TI , die deel uitmaakt(e?) van de Sowjetdelegatie in Peking. Het artikel fulmineerde tegen allerlei alarmerende "speculaties" in Westerse publicaties, die slechts ten doel zouden hebben het herstel van de Sowjet-Chinese vriendschap te dwarsbomen. Het Chinees-Amerikaans overleg in Warschau diende naar het inzicht van TI dezelfde oogmerken.

Deze dubbelzinnigheid in de Sowjetrussische houding geeft aanleiding tot de veronderstelling dat in het Kremlin tegelijkertijd twee programma's worden uitgewerkt, één voor een eventuele militaire

overrompeling van China en een ander voor een vreedzame oplossing op lange termijn. Het is niet uitgesloten dat het eerste program gehanteerd wordt om de realisering van het tweede te kunnen afdwingen. In elk geval heeft tot nu toe geen van beide partijen de indruk gewekt de besprekingen in Peking geheel te willen afbreken, al was het alleen maar om door dit laatste contactmiddel voeling te kunnen houden in afwachting van een beslissende gebeurtenis zoals een machtswisseling in China of een koerswijziging in het Kremlin. Voor zulke verwachtingen bestaat momenteel echter bepaald geen directe aanleiding.

In de Sowjet-Unie schijnt de positie van de huidige leiders stabielere dan ooit. Begin februari boekte hun ideologische campagne een aanzienlijk succes met de uitschakeling van de laatste legale spreekbuis van de progressieve Sowjetintelligentsia, het literaire tijdschrift Nowy Mir. Na jarenlange intriges lukte het dit kritische blad een conservatieve redactie op te dringen, waarna hoofdredacteur TW, een militant anti-stalinist, zich gedwongen voelde op 13 februari zijn ontslag in te dienen.

In Tsjechoslowakije worden de Sowjets weer op hun wenken bediend. In de eerste week van februari ontvingen alle lagere partijorganisaties preciese CC-instructies om de voorgenomen vervanging der partijlidmaatschapskaarten te koppelen aan een gedetailleerd "betrouwbaarheidsonderzoek", dat de CP-Tsjechoslowakije nog verder zal moeten reduceren tot een kleine moscovische élite-partij.

Met Bulgarije kwam Moskou tot overeenstemming over de uitvoering van een gezamenlijke economische planning. De Sowjetleiders lijken momenteel met hernieuwde ijver te werken aan hun integratieplannen voor Comecon en Warschaupakt om hun politieke greep op Oost-Europa te kunnen consolideren.

Roemenië heeft zich duidelijk verontrust getoond over de mogelijke oprichting van een geïntegreerde W.P.-strijdmacht, waarop Sowjet-generaal SJ zinspeelde in een Rode Ster-artikel van 24 januari. CEAUSESCU verklaarde op 5 februari: "De enige leiders van de Roemeense strijdkrachten zijn de partij, de regering en het militair opperbevel. De ontwikkeling van de samenwerking tussen de W.P.-legers sluit elke inmenging in de interne aangelegenheden der aangesloten landen en legers uit. Wij moeten de samenwerking uitbreiden met de legers van alle socialistische landen zonder uitzondering"

(dus ook met die van Joegoslavië en China). Westerse waarnemers zijn het er nog steeds niet over eens of de formuleringen van het Rode Ster-artikel een werkelijk nieuw element bevatten. De Roemeense reactie wijst wel in die richting, evenals het felle Joegoslavische commentaar.

In Joegoslavië is men zich uiteraard wel bewust van de dreiging die zou voortvloeien uit de vorming van een geïntegreerd W.P.-leger "ter bescherming van de zaak van het socialisme". Moskou heeft herhaaldelijk laten doorschemeren dat Joegoslavië onder de termen van de Brezhnev-doctrine valt, m.a.w. dat het socialisme in dit land in gevaar is en dus "internationalistische bijstand" behoeft. Er zijn duidelijke tekenen dat Moskou thans met hernieuwde ijver munt tracht te slaan uit de complexe tegenstellingen binnen de Joegoslavische federatie, die onder TITO's liberaliseringsexperiment van de laatste twintig jaar allerminst zijn overwonnen en zich momenteel juist weer schijnen toe te spitsen.

Conservatieve communisten in Joegoslavië (met name in de minder ontwikkelde deelstaten Servië, Montenegro en Bosnië en inzonderheid in leger en geheime politie) ageren voor het eerst sinds de val van hun vroegere leider RA in 1966 weer onomwonden voor liquidatie van het huns inziens desintegrerende zelfbestuurssysteem en voor herstel van een streng gedisciplineerd stelsel naar Sowjetmodel, zoals in de tijd van het Kominform. Daar tegen keert zich het nationaal particularisme (vooral in de hoogst geïndustrialiseerde republieken Slovenië en Kroatië) en het democratisch radicalisme (onder de intellectuele avant-garde en studenten) die juist een zó consequente decentralisatie en democratisering verlangen, dat de eenheid van het pluriforme Joegoslavië in het geding dreigt te komen. Deze polarisatie heeft TITO c.s. in de afgelopen maanden genoopt tot een strijd op twee fronten, n.l. tegen de "dogmatische centralisten en Kominformisten" zowel als tegen "de nationalisten en anarcho-liberalen". Deze polemiek gaat gepaard met strenge strafmaatregelen tegen kranten en personen van beide richtingen.

De Sowjets trachten kennelijk op deze controversen in te spelen, onder meer door in recente publicaties de aanvallen op het Joegoslavisch "revisionisme" te intensiveren en de verantwoordelijkheid voor de breuk tussen Belgrado en het Kominform in 1948 weer volledig op de schouders van TITO te schuiven. Er zijn ook aanwijzingen dat de

Sowjets nationale minderheden voor zich trachten te winnen en dieper in het Joegoslavische leger en veiligheidsapparaat zijn gepenetreerd dan tot voor kort voor mogelijk werd gehouden. Men hoeft er niet aan te twifelen dat het Kremlin naar vermogen zal proberen de opvolging van de nu 77-jarige TITO in eigen voordeel te beslissen.

Alles wijst erop dat Belgrado bezig is terug te schakelen op een straffer partijregiem om de federatie voor uiteenvallen te behoeden en tevens veilig te stellen voor "de bedreiging van buitenaf".

* * *

De Westeuropese CP-en staan onder toenemende Sowjetdruk om de discipline in hun gelederen weer te verscherpen. De Prawda wordt steeds onverdraagzamer in haar veroordeling van elke dissentie, juist ook in het Westerse communisme, en er is alle reden om aan te nemen dat deze waarschuwingen vergezeld gaan van dreigementen zoals intrekking der Sowjetsubsidies, ostentatieve protectie van Moskou-getrouwe partijvleugels, enz. Indien de betrokken partijen aan deze pressie toegeven lopen zij het risico in eigen land het imago van "democratische" en "onafhankelijke" partij te verliezen en hun electorale kansen te bederven. Verscheidene partijen worstelen zichtbaar met dit dilemma en worden er in meerdere of mindere mate door verdeeld.

De CP-Italië is zich het gevaar blijkbaar terdege bewust en tracht daarom haar achterban door "genuanceerde" uitspraken aannemelijk te maken dat haar recente disciplinaire actie tegen het dissidente blad "Il Manifesto" geheel losstaat van de ideologische verharding in Oost-Europa.

De CP-Frankrijk heeft op haar 19e partijcongres van 4 tot 8 februari weliswaar haar aanvankelijke kritiek op de Sowjetinterventie in Tsjechoslowakije formeel gehandhaafd, maar zwoer tegelijkertijd in feite weer "eeuwige trouw" aan de Sowjet-Unie. Dit concretiseerde zich in de veroordeling van partij-ideoloog GA , die niet alleen zijn ondubbelzinnige **afwijzing** van de invasie in Tsjechoslowakije heeft staande gehouden, maar bovendien nadrukkelijk het Sowjetvoorbeeld heeft verworpen als "model voor de opbouw van het socialisme" ook voor de Sowjet-Unie zelf. De door de Prawda als "rechts-revisionistische exponent" gediskwalificeerde GA werd uit het CC en het politiek bureau gestemd, terwijl de conservatieve Moskou-vriend MARCHAIS officieel werd aangewezen als plaatsvervanger van secretaris-generaal RO wiens gezondheid te wensen overlaat. Door haar

starre opstelling heeft de CPF voorlopig wel al haar kansen verspeeld op een "alliantie" met andere linkse krachten in Frankrijk, waarvoor RO zich sinds 1965 zozeer heeft ingezet.

De CP-Finland heeft zich na intensieve CPSU-bemoeienis tijdens een buitengewoon congres op 14 februari "verzoend" met de stalinistische oppositiegroep, die zich op het 15e partijcongres in april 1969 demonstratief had afgescheiden uit protest tegen "de rechts-revisionistische koers der gematigden, die het socialisme langs parlementair-democratische weg willen verwezenlijken". In het nieuwgekozen CC zijn 15 van de 35 leden volgelingen van de Stalinistische voorman SI , die zelf bovendien werd aangewezen als een der twee plaatsvervangers van de gematigde partijvoorzitter SA . Het staat te bezien in hoeverre dit "verzoeningscongres" de Finse partij bij de parlementsverkiezingen in maart ten goede zal komen.